

INHOUD

Stamboom van de familie Cazalet

8

De gezinnen Cazalet en hun personeel

10

DEEL EEN

Lansdowne Road: 1937

15

Home Place: 1937

92

DEEL TWEE

Home Place: Nazomer 1938

231

LANSDOWNE ROAD

1937

De dag begon om vijf voor zeven met het aflopen van de wekker, die Phyllis van haar moeder had gekregen toen ze in een dienstje was gegaan en die eindeloos bleef rinkelen tot ze hem uitdrukte. Edna, in het andere krakende ijzeren ledikant, kreunde en draaide zich om, kroop in elkaar gedoken tegen de muur aan; ze had er zelfs 's zomers een hekel aan om op te staan, en 's winters moest Phyllis soms het beddengoed van haar af trekken. Ze ging rechtop zitten, verwijderde de schuifspeldjes en haar haarnetje en begon haar krulspelden los te draaien: vandaag had ze haar halve vrije dag en ze had haar haar gewassen. Ze stapte uit bed, raapte het dekbed van de vloer waar het 's nachts op was gevallen en trok de gordijnen open. Zonlicht friste de kamer op: maakte toffee van het linoleum en gaf de kale plekjes op de witte emailen lampetkan op de wastafel een leiblauwe kleur. Ze knoopte haar flanellen nachtjapon open en waste zich zoals haar moeder haar had geleerd: gezicht, handen en – omzichtig – onder haar armen met een washandje dat in het koude water was gedoopt. 'Schiet op,' zei ze tegen Edna. Ze goot haar waswater in de emmer en begon zich aan te kleden. Zodra ze haar ondergoed aan had, trok ze haar nachthemd uit en schoot ze in haar ochtendjurk van donkergroen katoen. Ze zette haar kapje op haar nog niet uitgeborstelde worstenkrullen en strikte haar schort rond haar middel vast. Edna, die zich 's morgens veel minder waste, had het klaargespeeld zich nog half in bed aan te

kleden – een overblijfsel van de winter (er was geen verwarming in de kamer en ze zetten nooit van hun leven het raam open). Om tien over zeven waren ze allebei klaar om stilletjes door het slapende huis naar beneden te gaan. Phyllis bleef op de eerste verdieping staan en opende een slaapkamerdeur. Ze trok de gordijnen open en hoorde de grasparkiet ongeduldig in zijn kooi gaan verzitten.

‘Juffrouw Louise! Het is kwart over zeven.’

‘O Phyllis!’

‘U hebt me gevraagd of ik u wilde roepen.’

‘Is het een mooie dag?’

‘Het is heel zonnig.’

‘Haal Ferdies doek weg.’

‘Als ik dat niet doe, staat u des te sneller op.’

In de keuken (het souterrain) had Edna de ketel al opgezet en hun kopjes stonden op de geboende tafel. Er werden twee potten thee gezet: de gestreepte donkerbruine voor de boden – en daarvan bracht Edna een kopje naar boven, naar Emily, de kokkin – en de witte Minton, die nu op een dienblad werd klaargezet met de bijbehorende kopjes en schoteltjes, het melkkannetje en de suikerpot, voor boven. Het was Phyllis’ taak om meneer en mevrouw Cazalet thee op bed te brengen. Daarna zou ze alle koffiekopjes en glazen uit de salon halen, die Edna dan al aan het luchten en schoonmaken zou zijn. Maar eerst was er hun eigen kokendhete kop sterke Indiase thee. Boven dronken ze Chinese thee, waarvan Emily zei dat ze de lucht niet eens kon verdragen, laat staan dat ze het spul kon drinken. Ze dronken hun thee staand, voor de suiker zelfs maar tot het smeltpunt was doorgeroerd.

‘Hoe gaat het met je puistje?’

Phyllis voelde behoedzaam aan de zijkant van haar neus.

‘Het lijkt wat kleiner. Goed dat ik het niet heb uitgedrukt.’

‘Ik heb het je gezegd.’ Edna, die ze nooit had, was de autoriteit op het gebied van puistjes; er ging desondanks troost uit van haar overvloedige, kosteloze en tegenstrijdige adviezen; ze ge-

tuigden van belangstelling, vond Phyllis.

‘Nou, hier worden we geen miljonair van.’

Dat werden ze nergens van, dacht Edna mistroostig, en Phyllis bofte toch maar, ondanks haar problemen met haar huid. Edna vond meneer Cazalet echt reuzeknap, en zij zag hem nooit in zijn pyjama, Phyllis elke ochtend.

Zodra Phyllis de deur had dichtgedaan, sprong Louise uit bed en trok ze de doek van de vogelkooi. Hij hupte zogenaamd geschrokken rond, maar ze wist dat hij blij was. Haar kamer, die uitkeek op de achtertuin, kreeg een beetje ochtendzon, wat ze goed voor hem vond, en zijn kooi stond op de tafel voor het raam, naast de goudvissenkom. De kamer was klein en stond propvol met haar bezittingen: haar schouwburgprogramma's, de rozetten en twee piepkleine bekertjes die ze had gewonnen bij gymkana's, haar fotoalbums, het bukshouten kastje met ondiepe laden waarin ze haar schelpenverzameling bewaarde, haar porseleinen dieren op de schoorsteenmantel, haar breiwerk op de ladekast, samen met haar kostbare lippenstift van Tangee, die feloranje leek maar op de mond roze werd, coldcream van Ponds en een blikje talkpoeder van Californian Poppy, haar beste tennisracket en in de allereerste plaats haar boeken, die uiteenliepen van *Winnie-the-Pooh* tot haar nieuwste, meest gekoesterde aanwinsten, twee uitgaven van de Phaidon Press met reproducties van Holbein en Van Gogh, haar lievelingsschilders van dat moment. Er was een ladekast vol kleren die ze vrijwel nooit droeg, en een bureau – een cadeau van haar vader voor haar laatste verjaardag – van Engels eikenhout dat afkomstig was van een boomstam met een unieke, ongewone nerf, en daarin zaten haar geheimste schatten: een foto van John Gielgud met zijn h ndtekening, haar sieraden, een heel dun stapeltje brieven die haar broer Teddy op school had geschreven (sportief en gekscherend van aard, maar de enige brieven van een jongen die ze had), en haar verzameling zegelwas – waarschijnlijk, dacht ze, de grootste van het land. De kamer bevatte ook een grote oude

kist vol verkleedkleden: afgedankte avondjurken van haar moeder, kokerjurken vol kraaltjes, chiffon en satijn, jasjes van velours fleuré, gaasachtige, vagelijk oosterse sjaals en omslagdoeken uit vroegere tijden, vieze, plagerige veren boa's, een met de hand geborduurd Chinees gewaad dat een familielid had meegenomen van zijn reizen, en broeken en tunieken van satinet – dingen die voor familietoneelstukken waren gemaakt. Als je de kist opendeed, rook hij naar heel oud parfum en mottenballen en opwinding – die laatste geur bestond uit een flauwe metaallucht en was volgens Louise afkomstig van al het borduursel met aangeslagen goud- en zilverdraad op sommige kledingstukken. Verkleeden en acteren was iets voor de winter; nu was het juli en naderde de eindeloze, heerlijke zomervakantie. Ze trok een linnen tuniek en een blouse van Aertex aan – scharlakenrood, haar lievelingskleur – en liep de deur uit om Derry te gaan uitlaten.

Derry was niet haar hond. Ze mocht geen hond hebben, en deels om haar wrevel hierover in leven te houden liep ze elke ochtend het blok rond met de stokoude bulteriër van de bureu. Ze liet hem ook uit omdat het huis waarin hij woonde haar fascineerde. Het was heel groot – je kon het vanuit haar achtertuin zien – maar het was totaal anders dan haar huis en ook dan de huizen van al haar vriendinnen. Er waren geen kinderen. De knecht die haar binnenliet als ze met Derry wilde gaan wandelen, ging altijd weg om hem te halen, waardoor ze tijd had om door de hal van zwart en wit marmer te dreutelen naar de open dubbele deur van een galerij die neerkeek op de salon. Die kamer verkeerde elke ochtend in de staat van wanorde die op een luxueus feest volgt: het rook er naar Egyptische sigaretten – zoals tante Rachel rookte – en er waren altijd heel veel bloemen, van die stinkdingen: hyacinten in het voorjaar, nu lelies, anjers en rozen in de winter; er lagen overal gekleurde zijden kussens en er waren tientallen glazen, open dozen met bonbons en soms kaarttafels waarop kaartspellen lagen en een blocnoteje om de score bij te houden met een potlood met een kwastje eraan. Het was er altijd schemerig doordat de crèmekleurige zijden gordij-

nen maar half open waren. Voor haar gevoel waren de eigenaars – die ze nooit zag – steenrijk, kwamen ze waarschijnlijk uit het buitenland en waren ze wellicht behoorlijk decadent.

Derry, die dertien zou zijn, waardoor hij eenennegentig was volgens de tabel met hondenleeftijden die ze had gemaakt, was een heel saaie hond om uit te laten omdat hij alleen nog maar in staat was tot een wandeling met regelmatige eindeloze onderbrekingen bij een reeks lantaarnpalen, maar ze vond het leuk om een hond aan een riem te hebben, zodat ze als een eigenaar naar mensen kon lachen, die daardoor zouden denken dat hij van haar was, en ze bleef hopen dat ze op een dag een bewoner van het huis of een van de decadente vrienden daadwerkelijk buiten westen in de salon zou aantreffen, zodat ze de persoon in kwestie zou kunnen inspecteren. Het moest een korte wandeling zijn, want ze hoorde een uur te studeren voor het ontbijt om kwart voor negen, en daarvoor moest ze een koud bad hebben gehad omdat pap zei dat het heel goed voor je was. Ze was veertien, en ze voelde zich nu eens heel jong en op alles voorbereid, dan weer lusteloos van ouderdom – uitgeput als het erom ging iets te doen wat van haar werd verwacht.

Nadat ze Derry thuis had afgeleverd, kwam ze de melkboer tegen, en ze kende zijn paard Peggy goed, want ze had op een stuk flanel gras voor haar gekweekt omdat Peggy nooit de stad uit kwam, en iedereen die *Black Beauty* had gelezen, wist hoe vreselijk het voor paarden was om nooit in de wei te komen.

‘Een heerlijke dag,’ merkte meneer Pierce op terwijl ze Peggy’s neus streekte.

‘Ja, hè?’

‘Menige heerlijke ochtend heb ik aanschouwd,’ mompelde ze toen ze hem was gepasseerd. Als ze trouwde, zou haar man het heel opmerkelijk vinden dat ze overal een citaat van Shakespeare bij kon bedenken – wat er ook gebeurde. Aan de andere kant zou ze misschien niet met iemand trouwen, want Polly zei dat seks heel saai was en zonder kon je eigenlijk niet aan een huwelijk beginnen. Of Polly moest het natuurlijk mis hebben; dat was vaak

zo, en het was Louise opgevallen dat ze dingen saai noemde als ze ertegen was. ‘Je weet er geen snars van, George,’ voegde ze eraan toe. Haar vader noemde iedereen die hij niet kende George – dat wil zeggen, alle mannen, en het was een van zijn favoriete opmerkingen. Ze belde drie keer aan, zodat Phyllis zou weten dat zij het was. ‘Laat ik geen beletsel dulden bij de vereniging van waarachtige geesten.’ Het klonk een beetje onwillig, maar ook nobel. Was ze maar Egyptisch, dan had ze met Teddy kunnen trouwen, net als de farao’s, en Cleopatra was per slot van rekening het resultaat van zes generaties van incest, wat incest ook mocht zijn. Als je niet naar school ging, had dat het grote nadeel dat je totaal andere dingen wist, en tijdens de kerstvakantie was ze zo dom geweest om tegenover haar nichtje Nora, die wel naar school ging, te doen alsof seks oude koek was, waardoor ze helemaal niets te weten was gekomen. Toen ze net nogmaals wilde aanbellen, deed Phyllis de deur open.

‘Louise zou kunnen binnenkomen.’

‘Onzin. Ze laat de hond uit.’ Voor ze nog iets kon zeggen, drukte hij zijn mond, met aan de bovenkant de rand van zijn borstelige snor, op de hare. Even later trok ze haar nachtjapon op en lag hij op haar. ‘Lieve Villy,’ zei hij drie keer voor hij klaarkwam. Viola had hij nooit wat gevonden. Na afloop slaakte hij een diepe zucht, en hij haalde zijn hand van haar linkerborst en kuste haar hals.

‘Chinese thee. Ik weet niet hoe je het klaarspeelt om altijd naar viooltjes en Chinese thee te ruiken. Alles kits?’ voegde hij eraan toe. Dat vroeg hij altijd.

‘Zalig.’ Voor zichzelf noemde ze het een leugentje om bestwil, en in de loop der jaren was het bijna genoeglijk gaan klinken. Ze hield uiteraard van hem, dan kon ze toch niets anders zeggen? Seks was nu eenmaal voor mannen. Vrouwen, nette vrouwen tenminste, hoorden er niet om te geven, maar haar eigen moeder had erop gezinspeeld (de enige keer dat ze het onderwerp überhaupt ooit vagelijk had aangeroerd) dat het de ergst moge-

lijke vergissing was om je man ooit te weigeren. Dus had ze hem nooit geweigerd, en hoewel de ontdekking wat er werkelijk gebeurde haar achttien jaar geleden nogal een schok en een scherpe pijn had bezorgd, waren deze gevoelens door gewenning opgelost tot louter geduldige afkeer, en het was tegelijkertijd een manier om haar liefde te bewijzen, wat voor haar gevoel toch goed moest zijn.

‘Laat het bad alvast voor me vollopen, lieveling,’ riep ze toen hij de kamer verliet.

‘Komt voor elkaar.’

Ze probeerde een tweede kop thee, maar die was koud, dus stond ze op en trok ze de grote mahonie kleerkast open om te beslissen wat ze zou aantrekken. Vanochtend moest ze met juf en Lydia naar Daniel Neal voor zomerkleren, dan volgde een lunch met Hermione Knebworth en daarna zou ze met haar mee teruggaan naar haar zaak om te zien of ze een of twee avondjaponnen kon vinden – in deze tijd van het jaar had Hermione meestal dingen in de uitverkoop voordat iedereen de hele zomer wegging. Daarna móést ze naar mama, want daar was het gisteren niet van gekomen, maar ze zou niet lang hoeven te blijven, want ze moest naar huis om zich te verkleeden voor de schouwburg en het diner met de Warings. Je kon echter niet naar Hermiones winkel gaan zonder op zijn minst je best te doen er chic uit te zien. Ze koos voor de beigegrijze linnen jurk met een helderblauwe bies van gekeperd lint die ze daar vorig jaar had gekocht.

Ik leid precies het leven, dacht ze (het was geen nieuw idee, eerder een herhaling), dat van me wordt verwacht: dat de kinderen verwachten, en dat mama altijd verwacht, en dat Edward natuurlijk verwacht. Zo gaat dat met mensen die trouwen, en de meeste mensen trouwen niet met iemand die zo knap en aardig is als Edward. Maar door het begrip keus – althans na een zeer vroeg tijdstip – uit haar gedrag te verwijderen, werd het wenselijke aspect plicht eraan toegevoegd: ze was een serieuze vrouw die was veroordeeld tot een oppervlakkiger leven dan haar aard

had aangekund (als alles heel anders was gelopen). Ze was niet ongelukkig – ze had alleen veel meer kunnen zijn.

Toen ze de overloop overstak naar de grote kleedkamer van haar man waarin hun bad stond, hoorde ze Lydia op de bovenste verdieping tegen juf schreeuwen, wat betekende dat haar haar werd gevlochten. Beneden begon een etude in c groot van Von Bülow op de piano. Louise was aan het studeren.

De eetkamer had openslaande deuren naar de tuin. De inrichting bestond uit de noodzakelijke onderdelen: een set van acht mooie chippendale-stoelen, die ze bij hun trouwen van Edwards vader hadden gekregen, een grote tafel van West-Indisch ebbenhout waar op dit moment een wit tafellaken op lag, een buffet met elektrische warmhoudplaten en daarop niertjes, roerei, tomaten en spek, crèmekleurige muren, enkele schilderijen van gekleurd houtfineer en muurlampen (imitatie-Adam) met een lampenkapje in de vorm van een halve schelp, een gaskachel in de haard en een versleten oude leren stoel waar Louise zich graag in nestelde om te lezen. Het algemene effect was op een onopvallende manier lelijk, maar dat zag helemaal niemand, behalve Louise, die het saai vond.

Lydia hield haar mes en vork in de aanslag als de Tower Bridge die openging, terwijl juf haar tomaat en spek kleinsneed. ‘Als u me niertjes geeft, spuug ik ze uit,’ had ze eerder opgemerkt. De gesprekken met juf bestonden op de vroege ochtend grotendeels uit dreigementen van weerskanten, maar aangezien ze geen van beiden op de uitdagingen van de ander in gingen, was moeilijk te zeggen wat de gevolgen zouden kunnen zijn als een van beiden het dreigement zou uitvoeren. In feite wist Lydia heel goed dat juf het niet in haar hoofd zou halen om het bezoek aan Daniel Neal af te zeggen, en juf wist dat Lydia het niet in haar hoofd zou halen om in bijzijn van papa niertjes of iets anders uit te spugen. Hij, papa, had zich over haar heen gebogen om een zoen boven op haar hoofd te drukken, zoals hij elke ochtend deed, en ze had zijn heerlijke houtlucht vermengd met lavendelwater geroken.

Nu zat hij aan het hoofd van de tafel achter een groot bord met van alles wat en de *Telegraph*, die werd ondersteund door de pot marmelade. Hij had geen enkele moeite met niertjes. Hij zette het mes erin en het afschuwelijke vreselijke bloed stroomde eruit en hij veegde het op met opgebakken brood. Ze dronk wat melk, heel luidruchtig zodat hij zou opkijken. 's Winters at hij arme dode vogels die hij had geschoten: patrijzen en fazanten met zwarte, gekromde klauwtjes. Hij keek niet op, maar juf pakte haar beker en zette die buiten haar bereik. 'Eet je ontbijt op,' zei ze met de speciale zachte stem die ze gebruikte tijdens maaltijden in de eetkamer.

Mama kwam binnen. Ze keek Lydia aan met haar mooie glimlach en kwam om de tafel naar haar toe om haar een zoen te geven. Ze rook naar hooi en een soort bloem waardoor Lydia bijna moest niezen maar net niet helemaal. Ze had prachtig krullend haar, maar er zat hier en daar wat wit in, wat zorgwekkend was, want Lydia wilde dat ze nooit zou doodgaan, wat mensen met wit haar gemakkelijk kon overkomen.

Mama zei: 'Waar is Louise?', wat eigenlijk heel mal was, want je hoorde haar nog steeds studeren.

Juf zei: 'Ik ga het haar wel zeggen.'

'Dank u, juf. Misschien is de klok in de salon blijven stilstaan.'

Mama's ontbijt bestond uit een kom Grape Nuts met koffie en geroosterd brood, en haar eigen piepkleine potje room. Ze maakte haar post open, de brieven die door de voordeur naar binnen vielen en over de gewreven vloer van de hal gleden. Lydia had ook eens post gehad: op haar laatste verjaardag, toen ze zes was geworden. Ze had ook op een olifant gereden, thee in haar melk gekregen en haar eerste paar veterschoenen voor buiten gedragen. Ze vond het de mooiste dag van haar leven, wat heel wat zei, want ze had al heel veel dagen geleefd. Het pianospel was opgehouden en Louise kwam binnen, gevolgd door juf. Ze hield van Louise, die verschrikkelijk oud was en 's winters kousen droeg.

Nu zei Lou: 'U gaat uit lunchen, mama, dat zie ik aan uw kleren.'

‘Ja, lieverd, maar ik kom nog bij je terug voor papa en ik uitgaan.’

‘Waar gaat u heen?’

‘We gaan naar de schouwburg.’

‘Wat gaat u zien?’

‘Een stuk dat *The Apple Cart* heet. Van George Bernard Shaw.’

‘Boft ú even!’

Edward keek op van zijn krant. ‘Met wie gaan we?’

‘De Warings. We dineren eerst met hen; klokslag zeven uur. Avondkleding.’

‘Zeg tegen Phyllis dat ze mijn spullen klaarlegt.’

‘Ik ga nóóit naar de schouwburg.’

‘Louise! Dat is niet waar. Je gaat altijd met kerst. En als uitje voor je verjaardag.’

‘Uitjes tellen niet mee. Ik bedoel dat ik nooit ga alsof dat normaal is. Het wordt mijn carrière, ik hoor te gaan.’

Villy besteedde er geen aandacht aan. Ze bekeek de voorpagina van *The Times*. ‘O, mijn hemel. De moeder van Mollie Strangeway is overleden.’

Lydia zei: ‘Hoe oud was ze?’

Villy keek op. ‘Dat weet ik niet, lieverd. Ik denk dat ze heel oud was.’

‘Was haar haar helemaal wit geworden?’

Louise zei: ‘Hoe weten ze welke mensen die doodgaan in *The Times* moeten komen? Er gaan vast veel meer mensen op aarde dood dan op één pagina passen. Hoe kiezen ze uit wie ze erin zetten?’

Haar vader zei: ‘Ze kiezen niet. Mensen die erin willen betalen.’

‘Zou je moeten betalen als je de koning was?’

‘Nee – dat is anders.’

Lydia, die was opgehouden met eten, vroeg: ‘Hoe oud worden mensen?’ Maar ze zei het heel zachtjes en blijkbaar had niemand haar gehoord.

Villy, die was opgestaan om nog een kop koffie voor zichzelf in

te schenken, zag Edwards kopje en vulde het bij met de opmerking: ‘Het is Phyllis’ vrije dag, dus ik zal je kleren klaarleggen. Probeer niet te laat terug te zijn.’

‘Hoe oud worden móéders?’

Bij het zien van haar dochters gezicht zei Villy snel: ‘Stókoud. Denk maar aan mijn moeder – en die van papa. Die zijn vreselijk oud, maar het gaat met allebei nog heel goed.’

‘Je zou natuurlijk altijd vermoord kunnen worden – dat kan op elke leeftijd gebeuren. Denk maar aan Tybalt in *Romeo en Julia*. En de prinsjes in de Tower die door Richard III zijn vermoord.’

‘Wat is vermoord? Louise, wat is vermoord?’

‘Of kunnen verdrinken op zee. Nadat je schipbreuk hebt geleden,’ voegde ze er dromerig aan toe. Ze húnkerde ernaar om schipbreuk te lijden.

‘Hou alsjeblieft je mond, Louise. Zie je niet dat je haar van streek maakt?’

Maar het was al te laat. Lydia was uitgebarsten in hijgende snikken. Villy tilde haar op en nam haar in haar armen. Louise kreeg een kleur en werd chagrijnig van schaamte.

‘Stil maar, hartje. Je zult zien dat ik ontzettend, ontzettend oud word, en dan zul je helemaal volwassen zijn en enorm grote kinderen hebben die net als jij veterschoenen dragen...’

‘En een rijjasje?’ Ze snikte nog steeds, maar ze wilde een rijjasje – van tweed, met zakken en een split op de rug, om te dragen als ze op haar paarden reed – en dit leek een goed moment om er een te krijgen.

‘We zullen zien.’ Ze zette Lydia weer op haar stoel en juf zei: ‘Drink je melk op.’ Ze had dorst, dus deed ze dat.

Edward, die Louise streng had aangekeken, zei nu: ‘En hoe zit het met mij? Wil je niet dat ik ook altijd blijf leven?’

‘Niet zo erg. Maar ik wil het wel.’

Louise zei: ‘Nou, ik wil het wel. Als u boven de tachtig bent, rijd ik u tandeloos en kwijlend rond in een rolstoel.’

Daar lachte haar vader bulderend om, zoals ze had gehoopt, en daardoor kwam ze weer bij hem in een goed blaadje te staan.

‘Ik verheug me op elk moment ervan.’ Hij stond op en verliet de kamer, nam zijn krant mee.

Lydia zei: ‘Hij gaat naar de wc. Voor zijn grote boodschap.’

‘Zo is het welletjes,’ zei juf scherp. ‘Over zulke dingen praten we niet onder het eten.’

Lydia staaarde Louise aan; haar ogen keken uitdrukingsloos, maar haar mond maakte stilletjes klokkende kalkoenbewegingen. Louise begon te lachen, zoals de bedoeling was.

‘Kinderen, kinderen,’ zei Villy zwakjes. Om Lydia kon je je soms ziek lachen, maar je moest ook rekening houden met jufs zelfrespect.

‘Ga naar boven, lieverd. Nu – we gaan zo weg.’

‘Hoe laat wilt u dat we er zijn, mevrouw?’

‘Ik denk rond tien uur, juf.’

‘Kom naar mijn paarden kijken.’ Lydia had zich van haar stoel gewurmd en vloog naar de openslaande deuren die Louise voor haar opendeed.

‘Kom mee.’ Ze greep Louises hand.

Haar paarden waren vastgebonden aan de spijlen van het hek in de achtertuin. Het waren lange stokken in verschillende kleuren: een stuk plataan was het bonte paard; een zilverkleurige stok was de schimmel; een stuk beuk dat ze in Sussex had gevonden, was de vos. Ze hadden allemaal een ingewikkeld halster van stukken touw, en waren voorzien van een bloempot met gemaaid gras en een stuk karton waar hun naam met gekleurd krijt op was geschreven. Lydia maakte de schimmel los en begon door de tuin te galopperen. Om de zoveel tijd maakte ze een onhandig sprongetje en sprak ze haar rijdier vermanend toe. ‘Je moet niet zo bokken.’

‘Kijk me eens rijden,’ riep ze. ‘Lóú! Kijk eens!’

Maar Louise, die jufs ongenoegen vreesde en bovendien nog bijna een uur had voordat juffrouw Milliment er zou zijn en die *Persuasion* van Jane Austen graag wilde uitlezen, zei eenvoudig: ‘Ik zie je. Ik heb je gezien’, en vertrok – geen haar beter dan een groot mens.

Nadat Edward Villy in de gang een kus had gegeven en Phyllis hem zijn grijze slappe vilthoed had aangereikt – op andere tijdstippen van het jaar hielp ze hem altijd in zijn overjas – pakte hij zijn *Timber Trades Journal* en ging hij de deur uit. Voor het huis stond de Buick zwart en glanzend op hem te wachten. Er was de gebruikelijke glimp van Bracken achter het stuur, roerloos als een wassen beeld, voordat hij in reactie op Edwards verschijning uit de auto schoot alsof hij werd gelanceerd en uittorende boven het achterportier, dat hij voor Edward opentrok.

‘Goedemorgen, Bracken.’

‘Goedemorgen, meneer.’

‘De werf.’

‘Uitstekend, meneer.’

Na dit gesprek – elke ochtend hetzelfde, behalve als Edward ergens anders naartoe wilde – werd er niets meer gezegd. Edward installeerde zich gerieflijk en begon doelloos de bladzijden van zijn tijdschrift om te slaan, maar hij las niet, hij nam zijn dag door. Een paar uur op kantoor om de post af te handelen, daarna zou hij gaan kijken hoe het ervoor stond met de fineerstalen van het iepenhout dat ze hadden gekocht en dat afkomstig was van de pijlers van de oude Waterloo Bridge. Het hout had inmiddels een jaar liggen drogen, maar vorige week waren ze gaan zagen en nu zouden ze eindelijk ontdekken of de intuïtie van de oude heer juist of rampzalig was geweest. Dat was spannend. Daarna ging hij lunchen op zijn club met een stel mannen van de Great Western Railway, wat, daar was hij vrij zeker van, een aanzienlijke order voor mahonie zou opleveren. Vanmiddag een directievergadering, met de oude heer en zijn broer – zijn brieven tekenen – en dan zou er nog tijd kunnen zijn voor een kop thee met Denise Ramsay, die het dubbele voordeel had van een echtgenoot die regelmatig voor zaken in het buitenland was en geen kinderen. Maar net als bij alle voordelen, kleefde er ook een nadeel aan; ze had wat al te veel vrije tijd en dus hield ze een beetje te veel van hem; het was per slot van rekening nooit bedoeld als een serieuze Affaire – zoals ze het noemde. Misschien zou er

toch geen tijd zijn om naar haar toe te gaan, aangezien hij naar huis zou moeten om zich te verkleeden voor de schouwburg.

Als iemand hem ooit had gevraagd of hij van zijn vrouw hield, zou Edward dat volmondig hebben beaamd. Hij zou er niet aan hebben toegevoegd dat Villy ondanks achttien jaar van betrekkelijk geluk en gerief en drie fantastische kinderen niet echt van de bedkant van het leven hield. Dat had je vaak met echtgenotes – een arme kerel op de club, Martyn Slocombe-Jones, had hem eens 's avonds laat toevertrouwd, na een potje biljart en behoorlijk wat uitstekende port, dat zijn vrouw het zo vreselijk vond dat ze het hem alleen liet doen wanneer ze een baby wilde. Het was nog een verdraaid aantrekkelijke vrouw ook, en een geweldige echtgenote, had Martyn gezegd. In andere opzichten. Ze hadden vijf kinderen en Martyn dacht niet dat ze nog een zesde zou accepteren. Ellendig voor hem. Toen Edward had geopperd dat hij elders troost moest zoeken, had Martyn hem domweg met treurige bruine ogen aangestaard en gezegd: 'Maar ik houd van haar, ouwe jongen, al mijn hele leven. Ik heb nooit naar iemand anders gekeken. Je weet hoe het is.' En Edward, die dat niet wist, zei ja, inderdaad. Dat gesprek had hem in elk geval gewaar-schuwd voor Marcia Slocombe-Jones. Dat gaf niet, want hij had weliswaar achter haar aan kunnen gaan, maar er waren heel veel vrouwen achter wie je aan kon gaan. Wat bofte hij toch! Dat hij niet alleen levend, maar betrekkelijk ongedeerd uit Frankrijk was teruggekomen! 's Winters speelde zijn borst een beetje op door het leven in de loopgraven, waar het gas weken was blijven hangen, maar verder... Sindsdien was hij teruggekomen, meteen in het familiebedrijf aan de slag gegaan, had hij Villy op een feestje leren kennen en was hij met haar getrouwd zodra haar contract bij het balletgezelschap waaraan ze verbonden was afliep en zodra ze had ingestemd met het bevel van de oude heer dat er vanaf dat moment een eind moest komen aan haar carrière. 'Je kunt niet met een meisje trouwen dat vervuld is van iets anders. Als het huwelijk niet de carrière van de vrouw is, wordt het geen goed huwelijk.'

Dat was uiteraard een onvervalst victoriaans standpunt, maar desondanks viel er veel voor te zeggen. Wanneer Edward naar zijn eigen moeder keek, wat hij onregelmatig maar vol genegenheid deed, zag hij in haar de volmaakte afspiegeling van zijn vaders standpunt: een vrouw die zich sereen had gekweten van al haar verantwoordelijkheden ten opzichte van haar gezin en tegelijkertijd haar jeugdige passies had behouden: voor haar tuin, waar ze dol op was, en voor de muziek. Nu ze de zeventig was gepasseerd, was ze goed in staat dubbelconcerten te spelen met beroepsmusici. Omdat hij geen oog had voor de meer verborgen, complexere karaktertrekken die de ene mens van de andere onderscheiden, begreep hij niet echt waarom Villy niet even gelukkig en voldaan zou zijn als de baronie. (Zijn moeders victoriaanse reputatie voor een sobere levensstijl, geen zwaar voedsel en geen airs of pretenties over haar uiterlijk of haar huishouden, hadden haar lang geleden de bijnaam barones opgeleverd – die door haar eigen kinderen was afgekort tot baron en door haar kleinkinderen was verlengd tot baronie.) Nou, hij had Villy nooit belet er interesses op na te houden: haar liefdadige organisaties, paardrijden en skiën, haar bevestigingen om de meest uiteenlopende muziekinstrumenten te leren bespelen, haar nuttige handwerken – spinnen, weven en dergelijke – en als hij dacht aan de vrouwen van zijn broers – Sybil was te intellectueel voor hem en Zoë te veeleisend – vond hij dat hij het niet slecht had getroffen...

Louises nichtje, Polly Cazalet, kwam al een halfuur voordat hun lessen begonnen, want Louise en zij hadden samen gezichtscreme gemaakt van eiwit met fijngehakte peterselie, hamamelis en een drupje cochenille om een roze kleur te krijgen. Het heette Wondercreme en Polly had prachtige etiketten gemaakt voor de diverse potjes die ze bij hun moeders hadden verzameld. De creme zat in een puddingkom in de tuinschuur. Ze waren van plan de potjes te verkopen aan de tantes en nichtjes, en aan Phyllis tegen een lagere prijs, omdat ze wisten dat Phyllis niet veel geld had. De potjes

konden sowieso niet hetzelfde worden geprijsd aangezien ze bijna allemaal verschilden van vorm en formaat. Ze waren afgewassen door Louise en bevonden zich ook in de schuur. Alles werd daar bewaard omdat Louise, toen Emily boodschappen aan het doen was, zes eieren uit de provisiekamer had gestolen, en ook de garde. Ze hadden wat van het eigeel aan Louises schildpad gegeven, die het maar niets had gevonden, zelfs niet toen ze er paardenbloemen (zijn lievelingseten) uit Polly's tuin doorheen hadden gemengd.

‘Ik vind het er raar uitzien.’

Ze keken er opnieuw naar – wilden dat het er mooier uitzag.

‘Ik geloof niet dat de cochenille een erg goed idee is geweest – het is een beetje groen.’

‘Van cochenille worden dingen roze, sukkel.’

Polly bloosde. ‘Dat weet ik,’ loog ze. ‘Het probleem is dat het heel dun is geworden.’

‘Daarom is het nog wel goed voor de huid. Bovendien zal het na verloop van tijd dikker worden.’ Polly stak de lepel die ze had meegebracht om de potjes te vullen, in het mengsel. ‘Het groen is niet de peterselie: er zit een soort korst op.’

‘Dat krijg je.’

‘O ja?’

‘Natuurlijk. Denk maar aan dikke room.’

‘Denk je dat we het op ons eigen gezicht moeten proberen voordat we het verkopen?’

‘Maak je toch niet zo drúk. Jij plakt de etiketten en ik vul de potjes. De etiketten zijn ontzettend mooi,’ voegde ze eraan toe en Polly bloosde opnieuw. Op de etiketten stond: ‘Wondercrème’, en daaronder: ‘s Avonds royaal opbrengen. U zult versteld staan van het verschil in uw uiterlijk.’ Sommige potjes waren er te klein voor.

Juffrouw Milliment arriveerde voordat ze klaar waren. Ze deden of ze de bel niet hadden gehoord, maar Phyllis kwam naar buiten om het tegen hen te zeggen.

‘Het heeft geen zin háár iets te verkopen,’ mompelde Louise.